

DET HÄR ÄR ETT
STYRDOKUMENT

PLAN

Plan för uppföljning och utvärdering av Tullinge kommundelsnämnd

Dokumentkategori:	Aktiverande
Antagen:	2024-12-09
Beslutat av	Kommunstyrelsen
Diarienummer:	KS/2024:00628
Dokumentet gäller för:	Kommunstyrelseförvaltningen
Dokumentansvarig	Kommunstyrelsen
Ansvar för revidering:	Kommunstyrelsen

BOTKYRKA
KOMMUN

PLAN

/Kommunstyrelsen/

Dnr: KS/2024:00628

/2024-12-09/

Kod: /1.1.3.1-20/

Innehåll

Inledning.....	3
Om uppföljning och utvärdering av offentlig verksamhet.....	4
Utgångspunkter för utvärderingen	5
Intern eller extern utvärdering?	5
Hur precis bör planen vara kring utvärderingens design?	6
Utvärdering av projektet.....	7
Förväntade nyttor i projektet	7
Identifierade möjligheter och risker i projektet	7
Oförutsedda effekter av arbetssättet	8
Förslag till uppföljning och utvärdering inom projektet	9
Referenser.....	10

Inledning

En kommundelsnämnd ska inrättas i Tullinge enligt beslut i kommunfullmäktige.¹ Insatsen är ett pilotprojekt som ska utvärderas efter två år.² Kommunstyrelsen beslutade den 9 september 2024 att uppdra åt kommundirektören att ta fram en plan för uppföljning och utvärdering av projektet som beskriver vilken återrapportering som ska ske under projektets gång för att kunna följa hur insatsen utvecklas och om förväntade positiva effekter uppnås.³

Utvärderingar kan inom offentlig verksamhet ha flera syften men handlar i en eller annan mening om lärande, något som Statskontoret har formulerat enligt följande i en analys av fristående utvärderingsmyndigheter:

All utvärdering handlar ytterst om lärande. Genom utvärdering kan beslutsfattare på olika nivåer få ökad kunskap om hur en verksamhet fungerar. Utifrån denna kunskap kan de sedan fatta informerade beslut om framtida handlingsvägar.

Det specifika syftet med att låta utvärdera en verksamhet kan emellertid variera[...]. I vissa fall betonas utvärderingens utvecklande roll, i andra fall ligger fokus på kontroll” (Statskontoret, 2011, s. 31)

En plan är enligt Botkyrkas *riktlinjer för styrdokument* ett aktiverande styrdokument som beskriver vilka aktiviteter som ska genomföras för att uppnå en förflyttning inom ett visst område.⁴ Föreliggande plan beskriver på vilket sätt utvärdering av förväntade nyttor ska ske inom projektet och beskriver även vilken rapportering som ska ske under pilotprojektets gång och vilka mottagarna är.

Planen för uppföljning och utvärdering har två huvudsakliga syften:

¹ Uppdraget gavs till kommunstyrelsen i budgetbeslutet den 7/12 2023, § 159/2023.

² Projektplanen anger att utvärdering och projektavslut ska ske senast andra kvartalet 2027, se KS/2024:00446 *Projektplan kommundelsnämnd Tullinge*, s.6.

³ KS/2024:00398, § 159/2024. I ärendet finns en förstudie som beskriver utgångspunkterna för insatsen.

⁴ KS/2019:705 *Riktlinjer för styrdokument*, s. 6.

- Att följa upp effekterna av Tullinge kommunaldelsnämnd och ta fram underlag för beslut kring hur Botkyrkas politiska organisation ska utformas efter att pilotprojektet genomförts.
- Att dokumentera arbetssätt som påverkar möjligheterna till delaktighet och inflytande samt en god och nära service lokalt för att möjliggöra ett lärande inom kommunen generellt.

Om uppföljning och utvärdering av offentlig verksamhet

Termen utvärdering kan ha flera betydelser och det finns ett värde i att definiera ett antal centrala begrepp. Ekonomistyrningsverket har definierat utvärdering i offentlig sektor som *noggrann bedömning av utfall, prestationer eller aktiviteter i offentlig verksamhet*.⁵ Med *utfall* menas i sammanhanget en observerad händelse hos verksamhetens målgrupp/målobjekt. Med *prestation* avses tjänster eller varor som levereras av en myndighet. Med aktiviteter avses verksamhet inom en organisation, det som görs för att åstadkomma resultat. En utvärdering syftar till att besvara om önskade effekter har uppnåtts och om de genomförda aktiviteterna har bidragit till de observerade utfallen. Insatser kan också ge upphov till *bieffekter*, som kan definieras som andra effekter än de avsedda.

Vilka prestationer och utfall som ska följas under projektets gång bör ta sin utgångspunkt i vilka förväntade nyttor som projektet ska leda till. Genom att undersöka om de förväntade nyttorna uppstår och om det i så fall är kopplat till insatserna i projektet kan ett bra beslutsunderlag tas fram för att besluta om hur den politiska organisationen ska utformas framöver.

Utöver de förväntade nyttorna av insatsen är det också relevant att undersöka om såväl förväntade som oförutsedda bieffekter av pilotprojektet kan uppstå. En risk- och möjlighetsanalys som har genomförts lyfter fram ett antal möjligheter och risker i projektet som kan beskrivas som bieffekter.

Planen utgår således ifrån att det är både viktigt att undersöka om det förutsedda resultatet med kommunaldelsnämnden infriades, och att beskriva både förväntade och oförutsedda bieffekter som är av intresse för framtida

⁵ ESV 2016:31 Vägledning – Verksamhetslogik, s. 37.

beslut om vägval. Planen utgår från tre olika rubriker för att identifiera viktiga områden att följa:

- Förväntade nyttor av kommundelsnämnden
- Identifierade möjligheter och risker i projektet
- Övriga konsekvenser för arbetssätt och verksamhetsresultat.

Figur 1. Verksamhetslogik med bieffekter.

Källa: Vägledning Verksamhetslogik ESV 2016:31

Termen *uppföljning* används i planen för att beskriva vilken löpande rapportering som ska göras till kommunstyrelsen under projektets gång i syfte att möjliggöra revideringar i arbetets inriktning om så skulle vara behovligt.

Utgångspunkter för utvärderingen

Intern eller extern utvärdering?

En viktig fråga att ta ställning till rör om utvärderingen av projektet ska ske med interna resurser, externa resurser eller en kombination av interna och externa resurser. Statskontoret har i tidigare refererad analys konstaterat att syftet med utvärderingen kan vara avgörande för hur man kan resonera vid ställningstagande om intern eller extern kompetens är att föredra:

Är syftet ansvarsutkrävande eller att ompröva verksamheten är opartiskhet i förhållande till verksamheten ofta av stor betydelse. Om syftet i stället är att lära för att utveckla verksamheten kan det finnas ett värde i att de som ansvarar för verksamheten också får vara med och utvärdera den.
(Statskontoret, 2011, s. 27f)

I nu aktuell plan ingår som konstaterades ovan både prövande och lärande inslag. En kombination av interna och externa resurser föreslås därför vara inriktningen för planen. Den externa resursen bör inrikta sitt arbete på att värdera effekterna av arbetet eftersom opartiskhet i det avseendet bedöms vara av särskild betydelse. De interna resurserna bör rikta in sig på den löpande uppföljning som är ett led i att ge goda förutsättningar för utvärdering.

Hur precis bör planen vara kring utvärderingens design?

En frågeställning värd att förhålla sig till rör i vilken utsträckning nu aktuell plan för uppföljning och utvärdering bör slå fast exakt vilka mått som ska användas för att följa effekterna av kommunalnämndens verksamhet. I en kunskapsöversikt från dåvarande kommunförbundet framhålls värdet i att lämna ett visst utrymme för att utveckla beskrivningarna av vad som ska vara föremål för värdering:

Med *problemram* som organiserande begrepp lämnas frågan öppen för såväl beställare och utvärderare som andra berörda intressenter att påverka vad som kommer att granskas. Argumentet för ett sådant synsätt är att utvärderingar inom offentlig verksamhet ofta granskar komplexa förhållanden och frågor. Dessa kan sällan avgränsas på ett entydigt sätt innan utvärderingen kommer igång. Därför bör det finnas utrymme för modifieringar allt eftersom man lär sig mer om den aktuella verksamheten. Därmed motverkas att utvärderingen blir alltför snävt styrd från början med risk att viktiga bieffekter som inte kunde förutses inte uppmärksammas. (Karlsson, 1999, s. 83f)

I den aktuella planen föreslås att ett utrymme lämnas för en extern utvärderare att slutligt utforma utvärderingsmodellen för de förväntade nyttorna för att kunna dra nytta av särskild kompetens inom området. För att säkerställa att den rapportering som behövs för att kunna värdera insatsen kan samlas in innebär detta att en extern utvärderare bör anlitas inom en snar framtid för att slutligen utforma undersökningen – senast under det första halvåret av genomförandeperioden ska en extern utvärderare anlitas.

Pilotprojektet kommunalnämnd i Tullinge behöver beskriva effekter på lokal nivå för såväl Tullinge som för andra kommunalar för att kunna följa utvecklingen. Att hitta jämförelsepunkter framstår som viktigt för att kunna tolka utvecklingen men är också utmanande eftersom det inte finns lika många underlag av god kvalitet som bryts ned lokalt. I bilaga 1 *möjliga mått*

för utvärdering av Tullinge kommunalnämnd anges ett urval av underlag som kan beskriva utvecklingen för nämndens verksamhet.

Utvärdering av projektet

Förväntade nyttor i projektet

I projektdirektivet beskrivs ett antal nyttor som väntas komma ut av projektets genomförande⁶:

- Förbättrade möjligheter för kommuninvånarna till delaktighet och inflytande i Tullinge när det gäller frågor av lokalt intresse.
- Förbättrad tillgänglighet och servicenivå i den lokala servicen i kommundelen.
- Förbättrade möjligheter till samverkan mellan olika sektorer inom nämndens ansvarsområde ska leda till förbättrad service.

För att mäta utvecklingen för ovanstående nyttor behöver särskilda mått definieras som kan följas upp under pilotprojektets gång. Måtten ska vara enkla att ta fram, entydiga att tolka och vara möjliga att jämföra med en relevant jämförelsepunkt. En redovisning av hur de förväntade nyttorna har utvecklats föreslås ske i utvärderingsskedet när genomförandeperioden är avslutad.

Identifierade möjligheter och risker i projektet

En analys av möjligheter och risker har genomförts som ett led i att förbereda projektet. Syftet är att identifiera vilka risker som behöver förebyggas och vilka möjligheter som kan stimuleras under projektets arbete. De identifierade områdena kan ses som positiva och negativa tänkbara bieffekter av insatsen och framstår därför som viktiga att följa under projektets gång. Nedanstående risker och möjligheter har identifierats där värderingen är att de är viktiga att följa:

⁶ KS/2024:00446, Projektdirektiv
kommundelsnämnd Tullinge, s. 6.

PLAN

/Kommunstyrelsen/

Dnr: KS/2024:00628

/2024-12-09/

Kod: /1.1.3.1-20/

Risker

- Risk för ökad politisk ojämlikhet mellan olika kommundelar som i förlängningen kan leda till missnöje och minskad tillit till kommunen som lokal myndighet.
- Risk för att ekonomiska resurser inte kan användas lika effektivt inom ett mindre område som om de kunde nyttjas för hela kommunens ansvarsområde.
- Risk för felaktig behandling av personuppgifter till följd av otydlig organisation av personuppgiftsansvaret.
- Risk för otydligt bemötande av kommuninvånarna.
- Risk för en otydlig identitet för varumärket Botkyrka.

Möjligheter

- En möjlighet har identifierats av att på ett enklare sätt synliggöra politiska inriktningar och förtroendevalda lokalt.
- En möjlighet att utveckla ärendeprocesser då kommundelens närhet mellan förtroendevalda och kommuninvånare skapar förutsättningar att snabbt förändra arbetssätt som inte ger önskvärda utfall.
- Möjlighet att pröva nya, digitala arbetssätt lokalt i en del av befolkningen som efterfrågar dessa i högre utsträckning än kommuninvånarna i allmänhet.

I beredningen av förslaget till kommunaldelsnämnd har frågan om att genomföra en socioekonomisk analys av förslagets effekter tagits upp. Utvärderingen ska, utöver ovanstående faktorer, även innehålla en analys av dessa effekter för att komplettera beslutsunderlaget inför ett framtida ställningstagande kring kommunens politiska organisation. Den socioekonomiska analysen ska genomföras av extern utvärderare.

Oförutsedda effekter av arbetssättet

För att skapa ett mer heltäckande underlag för att bedöma insatsen kan en kommande utvärdering behöva beskriva även oförutsedda effekter av den nya politiska organisationen. Det låter sig per definition inte göras i förväg men genom att undersöka de områden som förväntas påverkas mer förutsättningslöst och utforskande bedöms det ändå finnas möjlighet att

PLAN

/Kommunstyrelsen/

Dnr: KS/2024:00628

/2024-12-09/

Kod: /1.1.3.1-20/

uttala sig om frågorna. Genom att intervjua involverade chefer och förtroendevalda i såväl kommunalnämnden som övriga berörda nämnder kan ett underlag skapas som beskriver organisationens funktion på ett mer förutsättningslöst sätt. Även medarbetarna kan ha kunskaper som bidrar till en utvecklad förståelse av insatsen. Den närmare undersökningsdesignen bör utformas i särskild ordning när en utvärderare har utsetts för projektet.

Eftersom en sådan studie är arbetsintensiv föreslås den genomföras vid ett tillfälle under pilotprojektet med inriktningen att kunna avrapporteras i anslutning till verksamhetsberättelsen för verksamhetsåret 2025.

Förslag till uppföljning och utvärdering inom projektet

Sammanfattningsvis föreslås nedanstående rapportering genomföras inom ramen för projektet.

Område	Intern/extern utvärderare	Tidpunkt för återrapportering	Till vilken instans?
Projektets nyttor	Extern utvärderare	Kvartal 1 2027	Kommunstyrelsen
Risker/möjligheter	Intern uppföljning i projektets organisation	Löpande rapportering under projektiden	Styrgrupp för projektet
Oförutsedda effekter	Extern utvärderare	I anslutning till verksamhetsberättelse för 2025	Kommunstyrelsen

Referenser

2016, E. (2016). Vägledning - Verksamhetslogik. Stockholm, Stockholms län, Sverige .

Botkyrka. (2019). KS/2019:00705 Riktlinjer för styrdokument. *Riktlinjer för styrdokument*. Botkyrka: Botkyrka kommun.

Botkyrka. (2023). KS/2023:00182 Mål och budget 2024 med flerårsplan 2025-2027. Botkyrka, Stockholms län, Sverige.

Botkyrka. (2024). KS/2024:00446 *Projektdirektiv - kommunaldelsnämnd i Tullinge*. Botkyrka: Botkyrka kommun.

Botkyrka. (2024). KS/2024:00446 *Projektplan Tullinge kommunaldelsnämnd 1.0*. Tumba: Botkyrka kommun.

Karlsson, O. (1999). Hämtat från Socialhögskolan Samhällsvetenskapliga fakulteten Lunds universitet:
<https://www.soch.lu.se/sites/soch.lu.se/files/o-karlsson-utvardering.pdf>

Statskontoret. (2011). *Fristående utvärderingsmyndigheter - en förvaltningspolitisk trend?* Stockholm: Statskontoret.